

Lehetőségek és kihívások a gyógynövény ágazatban, ágazati helyzetkép 2025.

OMÉK 2025 szakmai nap
2025. Szeptember 19.

Czirbus Zoltán, GYSZT elnök,
NAK gyógynövény alosztály
vezető

A gyógynövény ágazat problématérképe, és a megoldáshoz kapcsolódó javaslatok 2022-2027

Részlet a korábban elfogadott ÁGAZATI STRATÉGIÁBÓL

CÉL: Minőségi árualapok megteremtése:

- **A TERMESZTÉS fejlesztése**
- **TERMESZTÉS TECHNOLÓGIAI FEJLESZTÉSEK**
- **A FELDOLGOZÁS TECHNOLÓGIAI FELTÉTELEINEK BIZTOSÍTÁSA**
- **Az alapanyagok és gyógynövény drogok MINŐSÍTÉSÉNEK átfogó rendezése**

VP/KAP ültetvénytelepítés támogatása

- **2016. július-2018. március** VP-2-4.1.3.3-16 Kertészet korszerűsítése – gyógy- és fűszernövény termesztés
 - **1,1 Mrd beadott pályázati összeg**
 - Csak telepítés dedikáltan gyógynövényre 3 Mrd keretösszeg
- **2021. május-2022. augusztus** VP2-4.1.3.2-4.1.3.3.-5.1.1-21 Kertészet – ültetvénytelepítés és
 - **komplexitás: telepítés, gép+post harvest**
 - nem csak gyógynövény dedikált pályázat
- **2024. szeptember 10-től 2025. április 28-ig** KAP-RD01a-RD12-1-24 Kertészet – ültetvénytelepítés és gyógynövénytermesztés támogatása” című kódszámú
- **GYÓGYNÖVÉNY 25,3 Mrd**
 - **Évelő gyógy-, fűszer-, aromanövények telepítése:**
 - új ültetvény telepítése
 - 9. mellékletben nem szereplő fajok esetén GYSZT ajánlása
 - min. 0,5 ha ültetvény és min. 0,25 ha parcella
 - **Betakarítás gépeinek és eszközeinek beszerzése**
 - Mezőgazdasági erőgéphez, traktorhoz kapcsolható betakarítógép beszerzése
 - Önjáró betakarítógépek beszerzése
 - Betakarítást segítő kézi eszközök
 - **Termesztés és áruvákészítés gépeinek és eszközeinek beszerzése**
 - Feltétel: meglévő vagy új telepítésű ültetvény(ek) együttes mérete min. 2,0 ha
 - Támogatott eszközök: fosztás, aprítás, morzsolás, őrlés, vágás, szárítás, válogatás gépei, eszközei

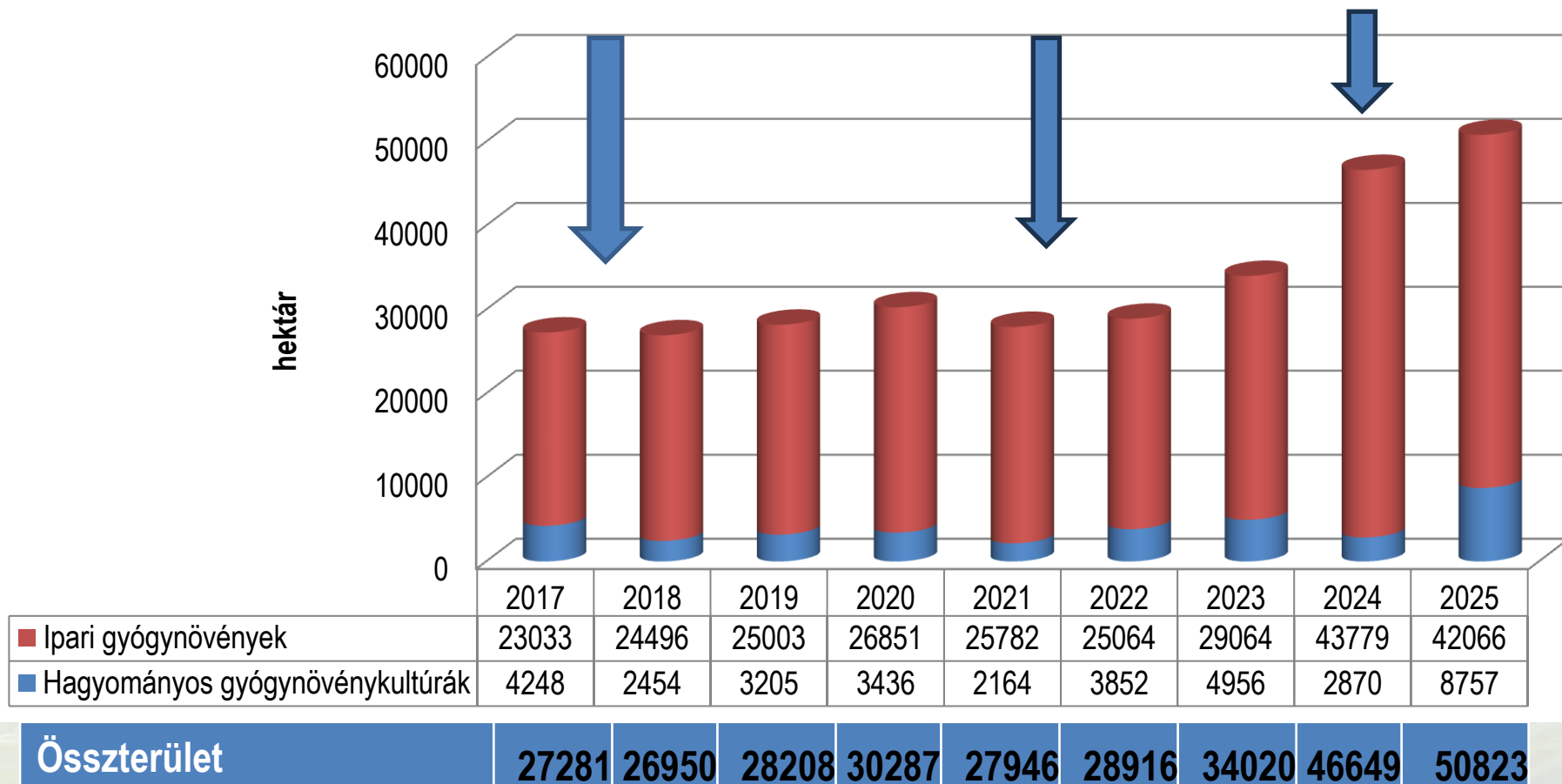
Egyéb igénybe vehető támogatások gyógynövénytermelők számára

- Területalapú támogatás : általános
- Termeléshez kötött támogatás: (**9/2015. III. 13. FM rendelet alapján**): 12 gyógynövény faj, az édeskömény gyógy- és fűszernövényként már nem, csak zöldségnövényként!
- Ökológiai gazdálkodás támogatása című (KAP-RD20a-1-24)
- Egyéb KAP támogatás (élelmiszeripar, szárító, stb)
- AÖP

Gyógy- aroma és fűszernövény területek 2017-2025

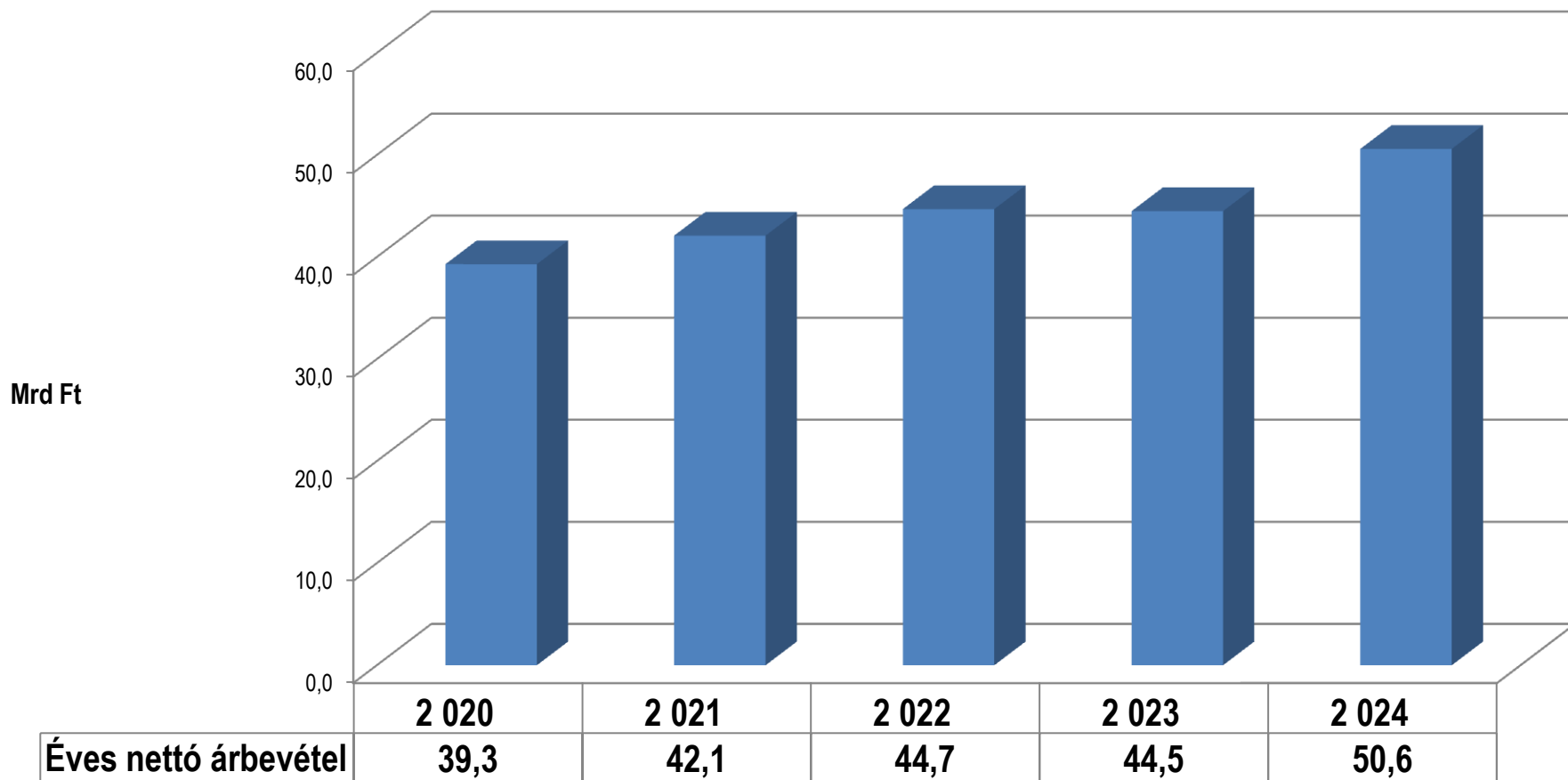
Ipari és hagyományos gyógynövények területe (Forrás: SAPS és TERA adatok)

**Az elmúlt 10 évben jelentős pályázati források kerültek kiírásra!
Termőterületek folyamatosan növekedtek!**

Gyógynövénytermesztéssel és feldolgozással foglalkozó cégek árbevételi adatai, 2020-2024.
Forrás: GYSZT tagvállalatok, OPTEN adatok

**Gyógynövény ágazat elsődleges feldolgozás, tea- és illóolaj előállítás
(2020-2025)**

Felvázolt problémák 10 év távlatából

1. A termesztőterületek növekednek, ennek ellenére nincs megbízható minőségű, homogén, megfelelő árú árualap!
2. Nem hatékonyak a pályázatok!??
 - Nehezen vállalható fenntartási kötelezettségek
 - Tulajdonjogi rendezettségek (tartós bérlet, haszonbérlet)
 - Szaporítóanyag , vetőmag
 - Helyszíni ellenőrzések negatív tapasztalatai
3. Támogatáspolitikai és az elsődleges termelés-feldolgozás, valamint a piac teljesen szétvált egymástól, ellentétes irányba mozog!

Valami nincs rendben!? „Gyógynövény paradox”

Egyéb kihívások - Növényi Szennyeződések

- **PA - Pirrolizidin alkaloidok:**

- Gyomnövények és bizonyos gyógynövények is tartalmazzák, főként két növénycsalád:

- fészekvirágzatúak (pl. aggófű)
- érdeslevelűek (pl. kunkor, nefelejcs)

Hektáronként **néhány példány** -> határérték feletti PA értékek

PA- tartalmú anyagok -> **feldolgozás során keresztszennyeződést okozhatnak**

Létfontosságú lenne a teljesen gyommentes állomány és a PA-mentes feldolgozási technológia!

MELLÉKLET

Az 1881/2006/EK rendelet mellékletének 8. szakasza a következő bejegyzésekkel egészül ki:

„Élelmiszerek” ⁽¹⁾		Felső határértékek ^(*) (µg/kg)
8.4	Pirrolizidin alkaloidok	
8.4.1.	Gyógynövényforrázat (szárított termék) (**) (***), a 8.4.2. és 8.4.4. pontban említett gyógy-növényforrázatok kivételével.	200
8.4.2.	Rooibos gyógynövényforrázat, ánizs (<i>Pimpinella anisum</i>), citromfű, kamilla, kakukkfű, bors-menta, citrom verbéna (szárított termék) és kizárólag e szárított gyógynövényekből álló keverékek (**) (***), a 8.4.4. pontban említett gyógynövényforrázatok kivételével.	400
8.4.3.	Tea (<i>Camellia sinensis</i>) és ízesített tea (****)(<i>Camellia sinensis</i>) (szárított termék) (***), a 8.4.4. pontban említett tea és ízesített tea kivételével.	150
8.4.4.	Tea (<i>Camellia sinensis</i>), ízesített tea (****)(<i>Camellia sinensis</i>) és gyógynövényforrázat csecse-mőknek és kisgyermekeknek (szárított termék)	75
8.4.5.	Tea (<i>Camellia sinensis</i>), ízesített tea (****)(<i>Camellia sinensis</i>) és gyógynövényforrázat csecse-mőknek és kisgyermekeknek (folyadék)	1,0
8.4.6.	Gyógynövény-összetevőket tartalmazó étrend-kiegészítők, beleértve a kivonatokat (**), a 8.4.7. pontban említett étrend-kiegészítők kivételével.	400
8.4.7.	Pollenalapú étrend-kiegészítők ⁽³⁾ Pollen és pollentermékek	500
8.4.8.	A végső fogyasztó számára forgalomba hozott (friss, fagyasztott) borágólevél (**) (***)	750
8.4.9.	Szárított fűszernövények, kivéve a 8.4.10. pontban említett szárított fűszernövényeket. (**) (***)	400
8.4.10.	Borágó, lestyán, marjoránna és oregánó (szárított) és kizárólag e szárított fűszernövények-ből álló keverékek (**) (***)	1 000
8.4.11.	Köménymag (fűszermagok egészben)	400

Total: 35 féle PA
és PA származék
össz kimutatása

BIZOTTSÁG (EU) 2020/2040 RENDELETE

További növényi szennyeződések

TA – Tropán alkaloidok

- **csucsféle gyomok**, nálunk főleg csattanó maszlag
- egyes termédrogokból (Apiaceae) nehezen tisztítható
- vegyszeres technológia hiánya

MEGELŐZÉS, GYOMMENTES ÁLLOMÁNY!

Nikotin

átalakított korábbi dohány szárítók

PAH - policiklusos aromás szénhidrogének

- szakszerűtlen direkt szárítás, hőcserélő hiánya, égéstermékek
- talaj (főleg gyökédrogok, tölevélrózsás növények)

Egyéb szennyeződések

MOSH -MOAH ásványi olaj származékok

Szennyezés forrása:

- **Mezőgazdaság:** por/kipufogó, betakarítógép-kenőanyag, szárítási füstgáz.
- **Feldolgozás:** szállítószalag-kenőanyag, vágó és egyéb elsődleges feldolgozó gépek – kenőanyag, extrakciós oldószer-keresztkontamináció.
- **Csomagolás:** recycling –papír- és nyomdafesték, ásványiolaj-alapú komponensek → migráció a teába/teaitalbaba.
- **Szabályozás készül!** Jogi alapú határértékek még nincsennek, csak ajánlások.
- A maximális szintet meghaladó termékek **nem importálhatók és nem értékesíthetők az EU-ban.**

Termékvisszahívások már voltak Magyarországon is!

Analitika- detektálhatóság

Analitikai és mintavételi problémák

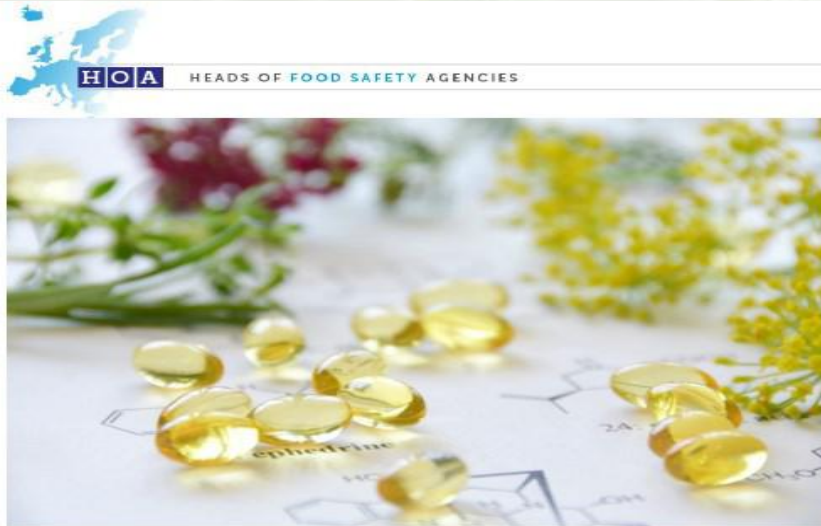
- Mintavétel: a **reprezentatív mintavétel** a gyógynövény alapanyagban nehezen kivitelezhető
- **egész drog - aprított drog - porított drog** kérdés vs. **vizsgálati és mintavételi módszerek**

Okok:

- folyamatosan **fejlődő kifinomult analitikai vizsgálati** módszerek,
- **új technológiák**, egyre alacsonyabb detektálhatósági értékek, csökkenő határértékek
- **fogyasztói és egyéb ipari lobbierdekek**

Fogyasztóvédelem

Felülvizsgálja a kockázatot jelentő anyagok felhasználását étrend-kiegészítőkben!

First report of the HoA working group
“Food Supplements”

A HoA (Heads of Food Safety Agencies) munkacsoport 2024.

Első körben **117 növény/anyag**, amelyből **65 új élelmiszernek** minősül.

- **13 sürgősen értékelendő növény/anyag**, amelyek kockázatot jelenthetnek a fogyasztóra:

kumarin, kurkumin, **orbáncfű**, **teafa illóolaj (Melaleuca)**, melatonin, **piperin**, p-szinefrin, triptofán, fűrtüs poloskavész, perui zsázsa, szent bazsalikom, királydinnye, **ashwaganda**

Egyéb fogyasztóvédelmi kérdések

További érdekes anyagok a HoA munkacsoport listán!

- ***Esztragon:***
 - elsősorban a keserű édeskömény (3,5–12%), az édes bazsalikom (20–89%) és a tárkony (60–75%) illóolajában fordul elő (EMA/HMPC 2022).
 - EFSA véleményezés: **2025. október 8-ig!**
- BIZOTTSÁG (EU) 2023/1545 RENDELETE (2023. július 26.) az 1223/2009/EK európai parlamenti és tanácsi rendeletnek az **allergén illatanyagok kozmetikai termékek** címkézésén való feltüntetése tekintetében történő módosításáról.

Pozitív jogi változások a közelmúltból

- A BIZOTTSÁG (EU) 2025/1403 VÉGREHAJTÁSI RENDELETE (2025. július 16.) a ***Salvia officinalis ssp. lavandulifolia*** (Vahl) Gamsból nyert spanyolzsálya- illóolaj és a ***Lavandula angustifolia*** Mill.-ből nyert levendula-illóolaj valamennyi **állatfaj takarmány-adalékanyagaként** történő engedélyezéséről.
- A BIZOTTSÁG (EU) 2025/630 VÉGREHAJTÁSI RENDELETE (2025. március 31.) ***Pelargonium graveolens*** L'Hér.-ből nyert rózsamuskátli illóolaj, az ***Eucalyptus globulus*** Labill.-ből nyert eukaliptusz illóolaj és a ***Cymbopogon flexuosus*** (Nees ex Steud.) Will. Watson-ból nyert citromfű illóolaj valamennyi **állatfaj takarmány-adalékanyagaként** való engedélyezéséről.

Növényvédőszer- engedélyezés, szermaradékok

- **Kiskultúrás munkacsoport:** engedélyokirat kiterjesztés szükséghelyzeti engedélyek.

Veszélyek:

- Gyűjtött növények: **bizonytalan eredet, fokozott kockázat**
- Emelkedő vizsgálati sarzs-szintű **vizsgálati költségek**
- Folyamatos **hatóanyag és szerkivonás**
- **Illegális szer használat, dokumentáció hiánya**

A folyamat a **bio termelés** megerősödésének kedvez!

Klimatikus tényezők

Klímaváltozás: aszály, szélsőséges időjárás

-szárazság tűrő fajok nemesítés

-öntözés nélkül bizonyos kultúrákat már nem lehet!

**- mediterrán fajok megjelenése:
rozmaring, sáfrány**

Generációváltás, munkaerő

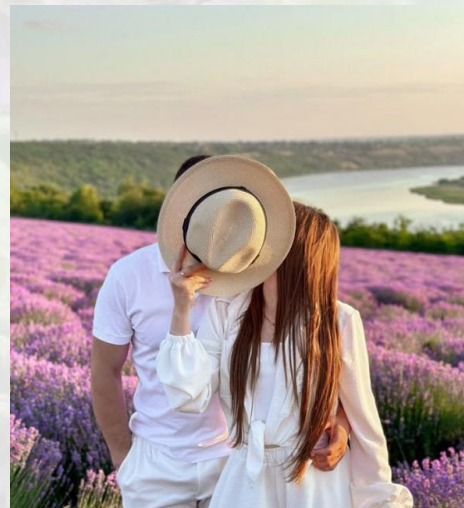
- **Generációváltás nehézségei**

- kiöregedő iparág
- megszűnő cégek

- **Trendek az elmúlt 10 évben** „iparszerű” termelés mellett új irányok jelennek meg:

- „fancy gyógynövény”, turisztikai –idegenforgalmi hasznosítás, szedd magad akciók
- REL (rövid ellátási láncok),
- Lokális termelés –helyi piac
- niche piacok kiaknázása

- **Munkaerő problémák**

Egyéb kihívások:

- **Energiaárak alakulása**

- beszáradási arány: ami 4:1 - 8:1
- 1 kg növényi drog szárítás energiaszükséglet: 0,5-1m³/kg
- post- harvest folyamatos villamosenergia igény:30 KW/100 kg drog

- **Gabona és egyéb ipari növény árak alakulása**

Köszönöm a megtisztelő figyelmet!

Konvencionális és bio gyógynövény termőterületek Franciaországban

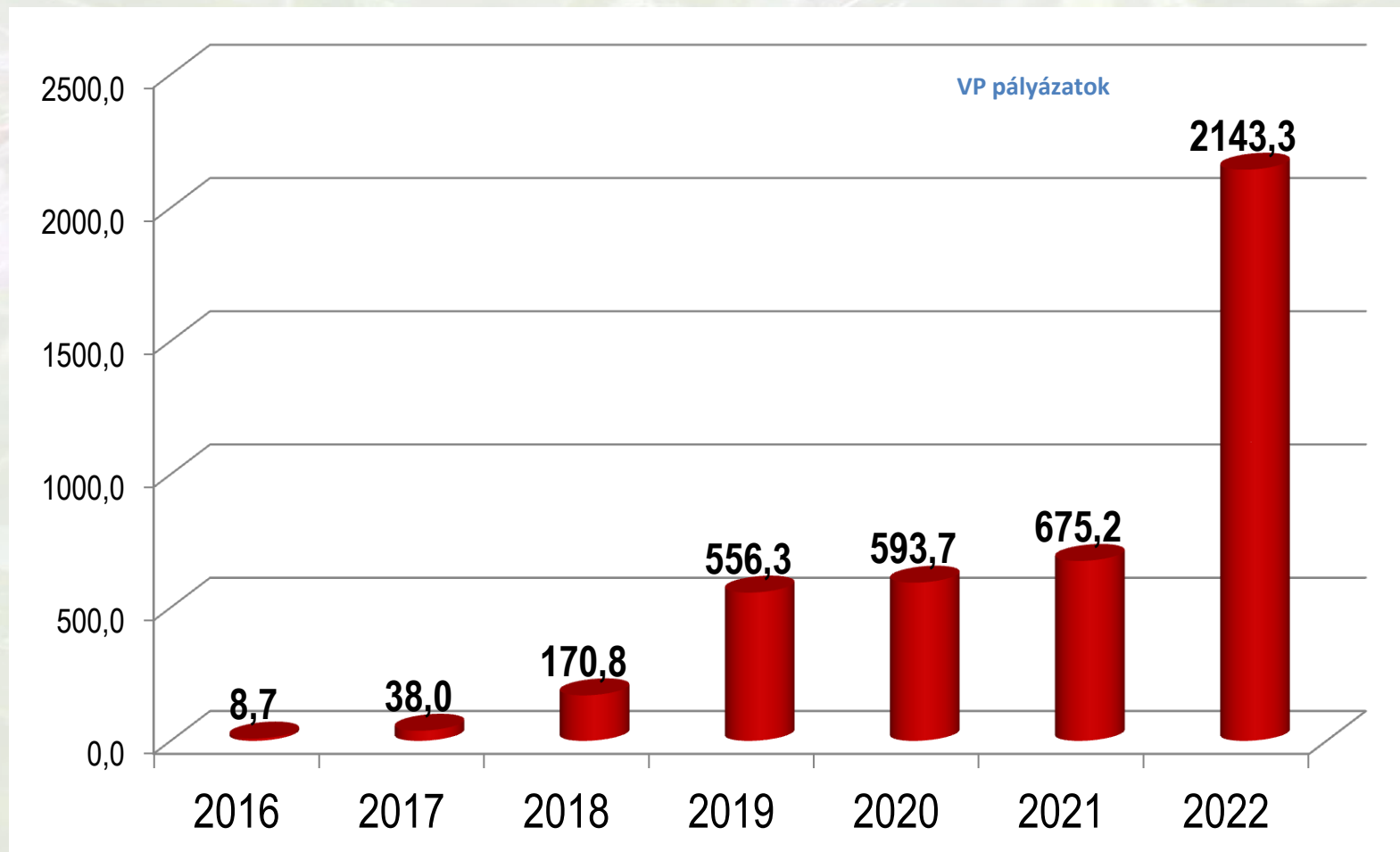
MAP-s területek Franciaországban

Surface (ha)	2 018	2 019	2 020	2 021	2022	2023
Aneth et anis vert	219	266	190	276	256	244
Angélique	124	169	190	179	149	129
Bardane, Bleuet	75	58	74	72	60	57
Basilic	142	139	210	209	206	208
Camomilles et chardon marie	692	625	670	615	489	478
Carvi, cerfeuil et ciboulette	249	280	262	254	283	227
Coriandre	1 078	1 872	3 361	4 734	4 244	5 223
Estragon	188	227	197	221	271	241
Fenouil	389	456	476	640	774	746
Lavande et lavandin	25 617	27 945	30 909	33 109	32 841	30 653
Marguerite, mauve et millepertuis	55	35	36	41	64	61
Mélisse	238	250	283	259	240	136
Menthes	321	315	314	369	400	387
Origan et marjolaine	122	157	186	214	213	215
Ortie	31	28	31	28	27	16
Persil	1 613	1 532	1 377	1 420	1 503	1 256
Plantain psyllium et psyllium noir de Provence	166	167	150	146	274	104
Romarin	122	146	184	204	196	224
Sarriettes	86	93	96	103	114	115
Sauges	3 501	3 569	3 514	3 130	2 796	3 057
Thym	588	665	793	951	1 056	961
Valériane	39	21	18	32	43	47
Autres PPAM	16 429	19 188	20 119	19 422	17 301	14 605
TOTAL PPAM	52 086	58 200	63 639	66 625	63 800	59 391

Bio MAP-s területek Franciaországban

Plante	2019	2020	2021	2022	2023
Aneth	28	34	21	13	19
Basilic	17	41	39	47	40
Bleuet	ND	18	18	16	58
Camomille romaine	78	68	54	54	45
Coriandre (graines)	271	158	884	1 092	1 963
Estragon	ND	10	15	16	17
Fenouil doux et amer	97	27	50	68	109
Fenugrec	76	130	102	121	158
Lavande	2 500	3 032	3 381	4 279	4 620
Lavandin	2 083	2 360	2 879	2 618	2 267
Matricaire	40	22	17	18	8
Mauve	4	3	2	11	4
Mélilot	5	17	16	40	23
Mélisse	150	153	142	127	63
Menthes	139	122	127	198	116
Origans	79	82	87	81	92
Ortie	ND	20	23	15	6
Persil	31	59	53	54	59
Romarin	100	120	160	185	124
Safran	58	56	60	61	60
Sarriette	55	65	72	80	45
Sauge officinale	277	23	44	77	37
Sauge sclarée	246	524	435	357	311
Thym	415	512	612	708	479
Verveine odorante	9	14	20	24	17
Autres PPAM	3 089	3 584	4 908	6 054	6 122
TOTAL PPAM	9 845	11 255	14 219	16 416	16 863

Csipkebogyó termőterülete (ha) 2016-2022

3. láb: Teljes szektort lefedő kereskedelem:

- Nagykereskedelem, drogéria nagykereskedelem, gyógyszer-nagykereskedelem
- kiskereskedelem, élelmiszer –FMCG, 2200 gyógyszertár, biobolt –drogériák, helyi termék REL- gyógynövény
- 2022 Q4 időszakáig a szektor által kibocsátott termékek iránt **növekvő igény** mutatkozott
 - 2023. kiskereskedelmi forgalom növekedési dinamizmus megtorpanása!!!!
- gyógynövénygyűjtés és –termesztés, elsődleges feldolgozás termelési értéke: 15-17 Mrd forint
- elsődleges feldolgozás nettó árbevétele 20-29 Mrd forint
- gyógy-, aroma- és fűszernövényeket tartalmazó termékek összes piaci forgalma 60-70 Mrd forint /év

A teljes szektor (alapanyag-termelés, feldolgozás és kereskedelem) becsült nettó kibocsátása: 100-120 Mrd. Ft.

Gyógynövény ágazat problématerképe

•Energiaárak alakulása

- ❑ beszáradási arány: ami 4:1 - 8:1
- ❑ 1 kg növényi drog szárítás energiaszükséglet: 0,5-1m³/kg
- ❑ Post- harvest folyamatos villamosenergia igény:30 KW/100 kg drog

•Gabona és egyéb ipari növény árak alakulása

•Aszály, háború, inflációs környezet

→ Új keletű probléma,
gyors, de hosszútávú
megoldás: pályázatok,
kormányzati
beavatkozások,

Gyógynövény ágazat problématérképe „strukturális” problémák

2000-es évek óta jelen levő probléma, hosszútávú megoldást igényel

1. **Hazai piaci szereplők alacsony tőkeereje nem megfelelő méret - technológiai hatékonysága, elöregedő” szektor-generációváltás-szemléletváltás**
2. **az ágazat részproblémáinak megoldása több minisztérium feladatkörébe tartozik:**
 - **érintett államigazgatási szervek közötti szoros együttműködés**
 - **az ágazat kérdésköreinek speciális kezelése, eddig nem tudott megvalósulni!**
3. **Hazai vállalkozásokat előnytelen helyzetbe hozó jogszabályi környezet.**

2023. Évi munkatervek

Alapja: Magyarország átfogó Egészségipari Stratégiájáról és annak végrehajtásáról szóló **1517/2020. (VIII.14.) Korm. Határozat** Gyógynövény Ágazati Stratégia; ill. Gyógynövény ágazati fejlesztési koncepció 2022-2027

Gyógynövény ágazat problématérképe és a hozzájuk kapcsolódó javaslatok

Probléma: 4. Iparági jogi szabályozás

12 db. Jogszabály, ami a gyógynövény iparágra közvetlenül vagy közvetve hat

Innovatív, piacképes készítmények hiánya, túlszabályozás

Javaslat: Az élelmiszerként felhasználható

gyógynövények, étrend-kiegészítők piacra jutására a vonatkozó rendeletek felülvizsgálata, illetve megalkotása, ajánlások jogszabályi szintre emelése. (Élelmiszerlánc törvény, AM Gyógytea rendelet, Élelmiszerkönyv gyógynövény cikkelyek, étrend-kiegészítő rendelet)

Gyógynövény ágazat problématerképe és a hozzájuk kapcsolódó javaslatok

Probléma: 5. Iparági jogi szabályozás:

Gyógyszerszintű szabályozás

Javaslat: Új jogalkotás, illetve a jogszabályi keretek alkalmazása

- a gyógyszer, gyógytermék, növényi gyógyszerek, hagyományos növényi gyógyszerek, FoNo fitoterápiás készítmények tárgykörben.